

VERN OM LIVET

MENNESKEVERD NR. 2 2017

God
sommer!

BLE RÅDET TIL ABORT – BEHOLDT MATEUS

- Gravid og usikker
SIDE 8
- Blodprøven som finner Downs-barna
SIDE 14
- Underviser unge om abort
SIDE 18

VERN OM LIVET

Medlemsblad utgitt av Menneskeverd.
Nr. 2 2017

Generalsekretær og ansvarlig redaktør:
Liv Kjersti S. Thoresen
liv@menneskeverd.no

Redaktør:
Maria Victoria K. Aanje
maria@menneskeverd.no

Adresse:
Storgaten 10 b, 0155 Oslo
22 34 09 00
post@menneskeverd.no
www.menneskeverd.no

Layout: Miriam Sæter
Forsidefoto: Anders Kjøndal

Gaver til Menneskeverd:
3000.15.51228

Menneskeverds styre:
Svein Granerud, styreleder
Grete Yksnøy Martinsen, nestleder
Tore N. Forset, styremedlem
Magne Supphellen, styremedlem
Elisabeth Løland, styremedlem
Emil André Erstad, styremedlem
Ragnhild H. Aadland Høen, styremedlem
Arnfinn Løyning 1. vara
Anne Gustavsen 2. vara
Lisa Maria Hareide 3. vara.

Rådgivende utvalg:
Faglig etisk, pedagogisk og markedsutvalg.

Opplag: 11.000
Trykkeri: Østfold Trykkeri

Menneskeverd er Norges eneste livsvern-organisasjon og jobber for å fremme livsrett, likeverd og livshjelp. Vi vil synliggjøre verdien av ethvert menneskeliv: Fra før vi er født, ved nedsatt funksjonsevne og ved livets avslutning.

Menneskeverd har to hovedroller: For det første vil vi gjennom aktiv formidling bygge kunnskap og holdninger, og motivere til innsats for menneskeverdet. Dernest vil vi være et kompetansesenter for dem som søker informasjon om våre temaer.

Menneskeverd bygger sitt arbeid både på det kristne menneskesynet og på Lejeunerklæringen som begge sier at alle menneskeliv er like mye verdt.

Synspunkt som kommer til uttrykk i Vern om livets artikler og reportasjer, står for forfatterens /intervjuobjektets egen regning. Menneskeverds meninger kommer til uttrykk gjennom lederen og kommentarer skrevet av personer i Menneskeverds stab.

Vern om livet arbeider etter Vær Varsom-plakatens regler for god presseskikk.

ISSN: 0333-158X

21 – stå opp for alle liv og hjerter

Denne sommeren lanserer Menneskeverd en spennende kampanje som heter «21». Kort fortalt baserer denne kampanjen seg på at vi ønsker å synliggjøre at alle mennesker har en verdi uavhengig av egenskaper eller diagnoser. Vi vil også skape fascinasjon over den raske utviklingen som skjer hos fosteret etter befruktningen. Tenk at hjertet til det lille barnet slår etter bare 21 dager.

I RISIKOSONEN

Personer med Downs syndrom, eller trisomi 21 som det heter på fagspråket, er i dag truet på bakgrunn av den økende tilgangen til ny teknologi som kan oppdage tilstander hos fosteret tidlig i graviditeten. Blodprøven NIPT (Non Invasive Prenatal Testing), som du kan lese mer om i denne utgaven av Vern om livet, har denne våren blitt godkjent som sekundærttest til kvinner over 38 år som befinner seg i risikogruppen og som i dag tilbys fosterdiagnostikk. Nylig tok Arbeiderpartiet til orde for at flere kvinner bør få tilgang til denne testen, som mer målrettet og effektivt kan finne fostre med Downs syndrom. Det betyr at flere kvinner vil oppdage om de bærer på et barn som har et kromosom ekstra. Når vi vet at ni av ti kvinner velger abort dersom det viser seg at fosteret har Downs syndrom, utgjør dette en reell trussel mot de barna i mors mage som har denne diagnosen.

SIDESPOR

I dag diskuterer vi grensene for hvem som skal tilbys fosterdiagnostikk, og hvilke metoder som skal brukes. Dette blir et sidespor i debatten. For når alt kommer til alt, handler denne diskusjonen egentlig om hvilke liv vi som samfunn mener er verdt å leve, og hvilke som kommer til kort. Hvorfor skal staten finansiere tilbudet om fosterdiagnostikk og slik trække opp felles grenser for hvilke liv det er akseptabelt å ta bort etter 12. svangerskapsuke? Det er spørsmål vi bør diskutere. Ved å plassere noen «utenfor» og «innenfor» lovverket, gir man et tydelig signal om at vi beskytter noen barn i mors mage mer enn andre. Det er urettferdig.

DU KAN GJØRE NOE KONKRET

Menneskeverd utfordrer deg til å stå opp for at alle mennesker skal ha lik rett til livet, ved å gi en symbolsk gave på 21 kroner via din mobil. Vi ønsker at alle hjerter skal få mulighet til å slå videre i mors mage. Les mer om kampanjen på baksiden av dette bladet. Bli en «21-er» i dag – og stå opp for alle liv og hjerter.

God sommer!

Med vennlig hilsen
Maria Victoria Kjølstad Aanje
Informasjonsansvarlig

Menneskeverds stab

Liv Kjersti S. Thoresen
Generalsekretær
(sykemeldt)

Daniel Joachim Kleiven
Påtroppende
informasjonsansvarlig

Susanne Ward Adlandsvik
Informasjonskonsulent

Ingjerd Våge
Kommunikasjonsrådgiver

Bjarne Fevang
Administrasjonsleder

Anette Stubseid Sørensen
Undervisningsansvarlig

Moyfrid Balsnes
Markedskonsulent

Anne Kari Sorknes
Administrasjonssekretær

Elisabeth Ovale Hovland
Ungdomskonsulent

Johanne Bruun Edvardsen
Ungdomskonsulent

LIVET

HAR FÅTT MER MENING MED

MATEUS

Da Kine Kraggerud (24) ble gravid som 19-åring, var det ingen selvfølge at hun valgte å beholde barnet.

Tekst: Susanne Ward Ådlandsvik Foto: Anders Kjøndal

Kine hadde akkurat fylt 19 år da hun oppdaget at hun var gravid. Hun var ikke ferdig med videregående og slett ikke klar for å bli mamma. Ingenting lå til rette, verken økonomisk eller praktisk.

- Det kunne ikke være mulig. Kjæresten min og jeg hadde gjort alt riktig og beskyttet oss. Men plutselig sto vi der og måtte stille oss spørsmålet: Abort eller ikke?

Stemmen rundt det unge paret rådet Kine til å ta abort. Kun tre i hennes nærmeste familie oppmuntret henne til å bære fram barnet.

- Hadde det ikke vært for én av de stemmene, hadde jeg tatt abort, forteller hun.

FINERE OG FINERE FOR HVER DAG

Det regner på Grünerløkka denne ettermiddagen. Det er satt opp tivoli i Sofienbergparken, og mamma Kine lover at Mateus (5) skal få dra dit og kjøre karusell og radiobil i løpet av helgen. Men ikke nå. Nå sitter han glad og fornøyd med bolle og kakao på kafé og blir intervjuet sammen med mamma og pappa.

Det er Jonas Kraggerud (24) som er pappa, selv om det ikke er han som er den biologiske

faren. Han og Kine møttes første gang for to år siden, ble kjærester for ett år siden og giftet seg i september 2016. Mateus hadde ikke kontakt med sin biologiske far da Jonas ble kjæreste med mamma'n hans, og han knyttet seg raskt til Jonas.

Jeg kunne ikke forstå hvordan jeg, som var et barn, skulle ta vare på et barn.

- Kine Kraggerud

- Det var tydelig at han søkte en farsfigur. Så kalte han meg også pappa fra første stund, sier Jonas og smiler.

Men han innrømmer at han ikke helt visste hva han gikk til.

- Jeg hadde ikke tenkt at jeg skulle få barn akkurat nå og følte meg ikke klar for det. Men det har vært utrolig fint å bli pappa. Det blir faktisk finere og finere for hver dag. Familiebånd handler ikke om blod, men om relasjon, sier han.

FORBEREDT PÅ Å VÆRE ALENEMOR

Kine var forberedt på en tilværelse som alene-

mor. Mange sa til henne at det ville bli vanskelig å finne en partner når hun hadde barn.

- Det var ikke så mange som var interessert i en «pakkeløsning», ble jeg fortalt. Og siden barnefaren forsvant ut av bildet under svangerskapet, var det en skremmende tanke at jeg kanskje skulle være alene med omsorgen for barnet mitt. Men ting blir heldigvis ikke alltid som man frykter, sier Kine.

Hun husker godt usikkerheten hun følte for hun bestemte seg for å beholde Mateus.

- Jeg kunne ikke forstå hvordan jeg, som var et barn, skulle ta vare på et barn. Og jeg hadde så mange spørsmål, men visste ikke hvem jeg

skulle spørre.

Vendepunktet kom da hun var på ultralydundersøkelse og ble spurt om hun hadde lyst til å se barnet.

- Det forandret alt for meg. Da så jeg tydelig at det var et menneskeliv, forteller hun.

SLUTT MED KJÆRESTEN

Etter at hun hadde seg bestemt seg for å beholde Mateus, fikk hun tilbud om noen å snakke med.

- Det var et tilbud jeg kunne ha trengt for, for det var så mange følelser og tanker å sortere. Men jeg fikk veldig god oppfølging

Vendepunktet kom da Kine så barnet på ultralyd.
– Det forandret alt for meg, forteller hun.

i svangerskapet og god hjelp fra det lokale NAV-kontoret, forteller Kine.

Den siste delen av svangerskapet ble ekstra tøff.

– Det ble slutt med kjæresten og jeg følte at fremtiden min var knust. At det ikke fantes noe håp og at livet var ferdig, sier Kine.

Mammaen til en god venninne ble en viktig støttespiller. Hun hadde selv fått barn tidlig, og Kine tok kontakt med henne for å høre om hennes erfaringer.

– Det var godt å ha henne. Hun ble et forbilde og en inspirasjonskilde. Og hun stilte opp og hjalp meg masse, ikke minst med brukt utstyr til Mateus da han ble født. Hun ga meg også håp når det gjaldt å finne en partner til tross for at jeg hadde barn. Hun hadde selv møtt en mann mens hun var alenemor, de giftet seg og fikk fire barn sammen, forteller hun.

Kine tror det er viktig med informasjon fra noen som har vært gjennom en lignende situasjon.

– Jenter som blir uønsket gravide, burde få et tilbud om å få snakke med noen som har valgt å beholde barnet sitt og som kan dele sine erfaringer for å vise at det er mulig, til tross for ung alder og andre hindringer. Og så bør man være opptatt av hvordan man kan hjelpe til å avlaste og tilrettelegge for at barnet kan få en god og trygg fremtid

– Familiebånd handler ikke om blod, men om relasjon, sier Jonas, som ble pappa'n til Mateus da han ble kjæreste med Kine.

Å være mamma handler ikke om alder eller om situasjonen jeg står i, men om hvilken kjærighet jeg kan gi til barnet mitt.

- Kine Kraggerud

i stedet for å snakke om at det ikke skal være en fremtid, mener hun.

HANDLER OM KJÆRLIGHET

Kine kan nesten ikke huske livet sitt før hun ble mamma.

- Livet mitt har endret seg totalt. Å være mamma har gitt livet mer mening, det har blitt mer innholdsrikt. Det er et privilegium å få oppdra et lite menneske. Og det å ha ansvar for et annet menneske gir motivasjon til å gjøre det bra i livet. Å være mamma handler ikke om alder eller om situasjonen

◀ - Det er et privilegium å få oppdra et lite menneske. Å beholde Mateus er det beste valget jeg har tatt, sier Kine.

jeg står i, men om hvilken kjærighet jeg kan gi til barnet mitt, sier hun.

Før Mateus ble født, tenkte hun at det å være mamma ville oppta all tiden hennes.

- Jeg trodde jeg måtte bruke alle kreftene mine. Jeg hadde begrenset det i hodet mitt, men livet mitt ble så mye bedre. Du trenger ikke å slite deg ut for å være en god mamma, sier Kine.

Jonas fikk kortere tid enn Kine til å forberede seg på foreldrerollen.

- Det har vært en bratt læringskurve når det gjelder barneoppdragelse, innrømmer han.

- Men man lærer utrolig mye om seg selv når man skal forholde seg til barn. Ikke minst hvor hyklerske vi voksne ofte er, når vi sier én ting til barn og handler stikk motsatt selv, sier han.

Jonas skryter av Kine som har gjort en god jobb med oppdragelsen så langt.

- Hun var både mamma og pappa de første årene, og han har lært mye og blitt veldig selvstendig, sier Jonas.

Det har vært en bratt læringskurve når det gjelder barneoppdragelse.

- Jonas Kraggerud

DET BESTE VALGET

Mateus har drukket opp kakaoen og spist opp bollen sin. Han har også smilt - og laget grimaser til fotograf Anders og fått plaster på et sår på fingeren. Nå vil han snart hente sykkelen sin og dra hjem. Han vet det venter en liten premie fordi han var så tålmodig mens mamma og pappa ble intervjuet.

I det siste har Mateus hatt jevnlig samvær med sin biologiske far, og i morgen skal de være sammen.

- Faren synes det er greit at det er Jonas som er «pappa», og vi tre voksne samarbeider godt når det gjelder Mateus, forteller Kine. Hun ser bort på den lille gutten som er i ferd med å ta på seg den blå regnjakken sin.

- Tanken på at jeg nesten valgte ham bort, er veldig vond. At jeg valgte å beholde ham er det beste valget jeg har tatt, avslutter Kine. ●

Kine og Jonas giftet seg i september i fjor. – Mange sa til meg at det ville være vanskelig å finne en partner når jeg hadde barn, forteller Kine. ►

▲ Mateus har akkurat fylt fem år og sjarmerer omgivelsene sine i senk. – Han er glad i livet, og det smitter over på oss, forteller Kine og Jonas.

Gravid og usikker

I 2016 hadde den gratis veiledningstjenesten Amatheia rekordmange konsultasjoner med gravide kvinner og par.

Tekst: Maria Victoria Kjølstad Aanje
Foto: iStock

– Gjennom mine 11 år som veileder i Amatheia har jeg aldri opplevd at noen kvinne har basert valget sitt på kun én årsak, sier Tove Merethe Lorentzen.

Lorentzen arbeider som veileder for Amatheia i Nordland, der stiftelsen har egen avdeling. Hun har bakgrunn som helsesøster. Gjennom 11 år har hun tatt imot kvinner, jenter og menn som har hatt spørsmål knyttet til seksualitet, graviditet og abort.

GIR KVINNER INFORMASJON

Amatheia ble etablert i 1978 under navnet Alternativ til Abort i Norge (AAN). I 2003 endret stiftelsen navn til Amatheia. Formålet ved tjenesten ble samtidig endret til å styrke kvinner til å gjøre egne valg. I dag har stiftelsen 30 ansatte fordelt på 13 veilednings-

kontorer rundt om i landet. Tjenestetilbudet er et supplement til helsetjenesten og arbeider med å oppfylle den retten kvinner og par har til informasjon og veiledning som Lov om svangerskapsavbrudd slår fast. Stiftelsen er den eneste virksomheten i Norge som har veiledning overfor kvinner som har blitt uplanlagt gravide, som primæroppgave. Amatheia har også telefonvakt fra mandag til fredag kl. 08.00–20.00 og Chat-tjeneste mellom kl. 16.00 og kl. 20.00.

EN TIDKREVENDE PROSESS

Amatheia tar imot henvendelser fra alle kvinner i fertil alder. Den typiske brukeren er likevel kvinner i slutten av 20-års alderen.

– Det handler ofte om at mange er i et studie-
løp, sier Lorentzen, og legger til at de også

får henvendelser fra jenter helt ned i ungdomsskolealder.

– De yngste vet ofte ikke at de er gravide før grensen for selvbestemt abort. Etter 12. uke må søknad om abort behandles i lokal nemnd. Gis det avslag der, vil saken sendes til sentral klagenemnd. Det er et større apparat rundt det å få tatt en senabort, hvis jenta velger det, sier hun.

Veilederne i Amatheia er opptatt av å bruke god tid med brukerne. Lorentzen understreker at denne type veiledning handler om prosesser, og at tiden er det beste hjelpemiddelet for å gjøre et veloverveid valg som man skal leve med videre.

– Det er ikke lett å sette seg ned på et legekontor der det ofte er lange køer og mange

andre behov. Man finner sjelden roen til virkelig å komme inn i problematikkenes kjerne hos en lege som har mye annet på programmet, sier hun.

Årsrapporten til Amatheia (2016) viser at nesten 70 prosent hadde vært i kontakt med annen helsetjeneste som lege eller sykehus for de kontaktet Amatheia.

– Mange tar først kontakt med helsestasjon eller annen helsetjeneste hvis de mistenker at de er gravide og ønsker å ta en graviditetstest. Hvis den viser seg å være positiv og dette ikke er planlagt, kan det fort bli vanskelig. Da er det viktig at det finnes noen som har ekstra tid, ressurser og kompetanse til å snakke med disse jentene og kvinnene. Noen som kan lytte, bistå med veiledning og tilby flere oppfølgingssamtaler, sier hun.

Noen kommer alene. Andre har med seg barnefar eller nær familie. Gjennomsnittlig har brukerne rundt tre samtaler før de klarer

Da forteller jeg at dette er normalt, og at det er mange som har helt lignende reaksjoner. Det synes de fleste er trøstende å høre, sier Lorentzen.

Hun mener det er viktig å la kvinnene tørre å stå i følelsene.

– De fleste i dag har det så travelt. Når det kommer til spørsmål rundt graviditet og abort, er det mye bedre å bruke god tid enn å haste seg inn i et valg. Jeg opplever at de fleste greier å stå i en slik situasjon og deretter lande på et valg, forklarer hun.

KVINNENS HISTORIE

I en brukerundersøkelse som Amatheia har utført, fant de ut at hele 42 prosent av samtalen dreide seg om økonomiske rettigheter.

– Veldig mange av de som tar kontakt med oss, begynner raskt å vurdere sin egen livssituasjon. De ser på omstendigheter som

 Mange oppsøker oss den samme dagen som de har tatt en graviditetstest.

– Tove Merethe Lorentzen

å ta et valg. Lorentzen presiserer at de som veiledere kun er med kvinnene og jentene på prosessen. De er ikke der for å påvirke dem i en eller annen retning.

– Det er sjeldent at vi faktisk vet hva den enkelte kvinne velger, sier hun.

Lorentzen oppdager heller valget deres i etterkant ved at de samme kvinnene deltar på ulike kurs eller andre tilbud som Amatheia tilbyr sine brukere. De har tilbud på begge sider, både til dem som ønsker å fortsette graviditeten og dem som vil avslutte den.

GIR IKKE RÅD

– Hvordan går du inn som rådgiver i en situasjon når kvinnen er usikker på om hun vil fortsette eller avslutte graviditeten?

– Råd gir vi sjelden, vår rolle er primært å gi veiledning. Vi arbeider ut ifra noe som kalles for empatisk kommunikasjon der vi hele tiden legger vekt på å ta utgangspunkt i kvinnens situasjon. Hva opplever hun som kaotisk? Hva ønsker hun å snakke om? Dette kan variere fra jente til jente. Mange oppsøker oss den samme dagen som de har tatt en graviditetstest. Noen er i en sjokkfase.

barnefar, lærlingtid, jobb, bolig og studium. Hvordan løser en ung student det å skulle forsørge et barn alene? Vi går inn i deres livssituasjon og hjelper dem konkret der de ønsker økonomisk rådgivning. I tillegg kopler vi dem som ønsker, til rådgivning hos NAV. For mange er det litt lettere å ta kontakt med oss om konkrete spørsmål som for eksempel økonomi. Under samtalen oppdager vi ofte at dette er bare en liten del av det problemstillingen består av.

– Hvilke politiske tiltak mener du er viktige for å redusere antall aborter?

– Det er veldig vanskelig å svare på. Det er sjeldent at det er én enkelt problemstilling som er grunnlaget for våre samtaler med kvinnene. Livet er ofte mer komplisert enn som så. I tillegg er vi forsiktige med å gå inn i politiske diskusjoner og knytte oss til saker som ulike partier fronter. Ettersom vi er politisk- og religionsnøytrale, forholder vi oss primært til kvinnenes historier. Et valg om å fortsette graviditeten eller ikke har aldri vært lett, og vil aldri bli lett når forholdene ikke ligger til rette for det. Situasjonen tilhører kvinnen og er ofte sammensatt. Det er vårt utgangspunkt, avslutter Lorentzen. ●

Aldri tidligere har så mange gravide tatt kontakt med Amatheia som i fjor. Den gratis rådgivningstjenesten hadde 13 970 konsultasjoner – 11 prosent flere enn året før.

Kilde: Årsrapport 2016

AMATHEIA TILBYR:

- Generell helseopplysning for forebyggende og helsefremmende arbeid innenfor området samliv og seksualitet
- Informasjon og veiledning ved valg knyttet til svangerskap og abort i henhold til Lov om svangerskapsavbrudd
- Samtale underveis og etter fullført svangerskap
- Samtale før og etter abort
- Individuell rådgivning og helsehjelp innen fagområdet ungdomshelse, spesielt om intime og tabu-relaterte helsespørsmål som seksuell og reproduktiv helse
- Spredning og overføring av kompetanse til helsepersonell og studenter via hospitering, kurs og annen opplysnings- og opplæringsvirksomhet

Kilde: Amatheias årsrapport for 2016

Linde Hatlehol, Kalbakken, Oslo 2013

Skaper nye bilder av mennesker med Downs syndrom

I fem år har fotograf Bjørn Wad reist rundt i Norge og tatt bilder av familier hvor ett av familiemedlemmene har Downs syndrom. – Jeg ønsker å fremstille mennesker med Downs syndrom på en annen måte enn det som er typisk, sier han.

Tekst: Susanne Ward Ådlandsvik Foto: Bjørn Wad

Prosjektet «Family Portraits» startet i 2013 da Bjørn Wad, via sin samboer, ble kjent med Jon som har Downs syndrom.

– Jon er like gammel som meg, og møtet med ham gjorde sterkt inntrykk. Jeg har aldri tidligere kjent noen med Downs syndrom, og vennskapet med ham ble starten på «Family Portraits»-prosjektet. Jeg prøvde en del ulike ideer og oppsett med familien til Jon før jeg landet på det klassisk oppstilte familieportrettet, forteller Wad.

I prosjektet ønsker han å rette søkelyset mot mennesker med Downs syndrom på en annen måte enn det som er typisk.

GOD RESPONS

– Jeg har fått utrolig god respons på prosjektet og tilbud fra mange flotte familier fra hele landet som ønsker å stille til portrett. Jeg har ønsket at prosjektet samlet skal kunne fremstå som et bilde på hvem og hva familier som har et familiemedlem med Downs syndrom, kan være. Og jeg

har ønsket å skape noe som får den som betrakter, til å føle noe, sier han.

Han fikk reisestøtte fra Fritt Ord for å reise til Vest-, Midt- og Nord-Norge for å portrettere flere familier og inkludere en større del av landet i prosjektet.

– Jeg har hovedsakelig fotografert familier på omkring fire-fem timers avstand fra Oslo, forteller Wad.

BLIR BOK

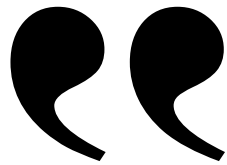
Til daglig jobber han som profesjonell portrettfotograf i brytningsfeltet mellom kommersiell foto og kunstfoto. Prosjektet «Family Portraits» ble i fjor utstilt på Rådhusplassen i Oslo. Prosjektet fullføres i løpet av 2017 og blir trolig en bok i 2018. Wad har gitt Vern om Livet tillatelse til å trykke noen av bildene fra prosjektet. ●

Fotograf Bjørn Wad ønsker å skape bilder ▲ som får den som betrakter, til å føle noe.

Grimsbø, Grimstad 2013

Jeg ønsker å fremstille mennesker med Downs syndrom på en annen måte enn det som er typisk.

- Bjørn Wad

Geisler, Stigen, Ås 2013

Belland, Tromøya 2014

Sandberg Jørgensen, Kragerø 2013

Velgerguiden 2017

Til høsten er det nytt stortingsvalg. Menneskeverd har gått gjennom de ulike partiprogrammene og sett på noe av hva de forskjellige partiene mener om blant annet abort, fosterdiagnostikk, aktiv dødshjelp og bioteknologi. Sitatene er klippet direkte ut fra programmene.

SOSIALISTISK VENSTREPARTI

«Sikre kvinner rett til selvbestemt abort inntil 16. svangerskapsuke».

«Avskaffe abortnemndene».

«Erstatte fostervannsprøven med NIPT-testen. Det vil redusere faren for spontanabort og gi trygg informasjon om helsen til fosteret tidligere i svangerskapet».

ARBEIDERPARTIET

«Beholde dagens grense for selvbestemt abort på 12 uker».

«Innføre NIPT-test for gravide som har rett på fosterdiagnostikk».

«Alle gravide som ønsker det, skal få tilbud om tidlig ultralyd».

SENERPARTIET

«Gå imot bruk av og forskning på befructede egg, fostervev og aborterte fostre».

«Videreføre dagens abortlovgivning».

«Ikke tillate fosterreduksjon av friske fostre».

«Ikke innføre rutinetilbud om tidlig ultralyd til alle friske gravide, men sikre at dagens retningslinjer for tilgang til tidlig ultralyd blir praktisert likt over hele landet».

«Ikke åpne for embryodonasjon i Norge».

«Ikke åpne for aktiv dødshjelp i Norge».

KRISTELIG FOLKEPARTI

«Erstatte dagens lov om svangerskapsavbrudd med en lov som sikrer rettsvern for det ufødte liv».

«Alle abortsøkende skal få god veiledning og informasjon før en abort besluttes».

«Ikke tillate abort av enkeltfostre ved flerlingsvangerskap».

«Gå imot innføring av tidlig ultralyd (uke 11-13) og blodprøve som kartlegger sykdom og egenskaper hos fosteret (NIPT) til alle (screening)».

«Ikke tillate aktiv dødshjelp».

VENSTRE

«Sikre kvinnen rett til å bestemme over egen kropp ved rett til selvbestemt abort de første tolv ukene av svangerskapet».

«Prioritere veiledning og bedre tilgjengelighet til prevensjon for å redusere antallet uønskede svangerskap».

«Legge til rette for at preimplantasjonsdiagnostikk kan tilbys i Norge».

«Åpne for genterapi på fostre ved tilstander som manifesterer seg tidlig i svangerskapet og som fører til uopprettelig skade allerede før fødselen».

HØYRE

«Opprettholde dagens abortlov».

«Benytte de mest skånsomme behandlingsmetoder for de som allerede i dag har rett til fostervannsprøve innenfor gjeldende lovverk».

«At alle skal ha rett til god lindrende behandling som gir en verdig avslutning på livet, men at respekt for menneskeverdet innebærer å si nei til aktiv dødshjelp».

FREMSKRITTSPARTIET

«Det bør være mulig å benytte preimplantasjonsdiagnostikk og fosterdiagnostikk, og ultralyd skal kunne brukes også før 12. svangerskapsuke der dette er ønsket og faglig forsvarlig».

«Frihet til å bestemme over eget liv, betyr også at man bør sikres retten til en verdig avslutning av livet. Fremskrittspartiet vil derfor i noen situasjoner tillate aktiv dødshjelp regulert av et strengt lovverk».

Miljøpartiet De Grønne vedtok dessverre sitt program etter dette Vern om Livet gikk i trykken, men du finner det på nettsiden: miljøpartiet.no

Blodprøven

SOM FINNER DOWNS-BARNA

Med en enkel blodprøve kan du vite om fosteret har Downs syndrom. I tillegg kan den kartlegge alle genene.

Tekst: Ingjerd Våge Foto: iStock

Du har kanskje hørt om blodprøven NIPT? Et litt underlig navn, men dette er en forkortelse for Non Invasive Prenatal Testing. Som forenklet sagt er en blodprøve av barnet i mors mage. Testen har vakt mye debatt. Skal den innføres som en del av fosterdiagnostikken? Hvem skal få tilbud om testen? Og hva skal det testes for?

oftest, dog ikke alltid, lik sammensetning av for eksempel kromosomer som fosteret. Dermed kan man i prinsippet kartlegge hele arvematerialet til barnet før det er født.

- *Hva er fordelene med NIPT?*
- NIPT er en langt mer nøyaktig test enn andre blodtester, derfor vil den kunne gi et

ret har trisomi 13, 18 eller 21, hvorfor har man utviklet en test til å finne akkurat disse trisomiene?

- Det er et godt spørsmål, blant annet fordi tilstandene er nokså ulike. Svaret er delvis at det var disse tilstandene det var teknisk, økonomisk og politisk mulig å søke etter på et gitt tidspunkt. Med NIPT øker

Det er også tankevekkende å se hvor redde vi er for å diskutere disse verdispørsmålene åpent.

– Bjørn Hofmann

SA NEI TIL NIPT

Menneskeverd har tatt en prat med Bjørn Hofmann, han er forsker innen medisinsk filosofi ved NTNU Gjøvik og ved Universitetet i Oslo, og medlem av Bioteknologirådet. Da blodprøven ble diskutert i Rådet, stemte han imot at den skulle være en del av tilbudet til gravide.

– *Som ett av to medlemmer av Bioteknologirådet ønsket du ikke å innføre NIPT i fosterdiagnostikken for en revidering av bioteknologiloven er klar. Hvorfor?*

– Som det fremgår av Kunnskapscenteret sin revidering, reiser NIPT spørsmål ved formålet med fosterdiagnostikken. NIPT rokker også ved formålsparagrafen i bioteknologiloven, nemlig «et samfunn med plass til alle». Dette var de viktigste grunnene til at vi gikk imot flertallet i denne konkrete saken, sier Hofmann.

Han mener at hvis man innfører NIPT-blodprøven til én gruppe, kan det brukes som en «brekkstang» for å innføre NIPT til flere. Hofmann ønsket derfor en helhetlig vurdering av den nye teknologien for man tok den i bruk.

– Dette er en så viktig teknologi, som både kan brukes positivt og negativt, at den må vurderes i en større sammenheng.

REVOLUSJONERENDE

Så hva er den nye teknologien? Jo, den er revolusjonerende. For første gang kan vi teste hele barnets DNA kun ved hjelp av en enkel blodprøve av mor. I den gravides blod finnes det biter av fosterets DNA. Man antar at arvematerialet kommer fra celler i morkaken – som er tett knyttet til livmoren og dermed kommer i kontakt med mors blod. Fordi morkaken er av samme genetiske opphav som fosteret, har den

langt mer nøyaktig svar enn andre tester. Samtidig er testen enkel å ta, men den må ofte tas sammen med en ultralydundersøkelse, blant annet fordi man må vite om kvinnen bærer flere fostre og om man derfor klarer å fange opp DNA fra riktig (antall) fostre.

Fordi NIPT er mer nøyaktig, kan den brukes til å redusere antall invasive tester (morkakeprøve eller fostervannsprøve), som har en liten risiko for spontanabort knyttet til seg.

BEGRENSET TILGANG

Helseminister Bent Høie (H) godkjente i vår at NIPT kan brukes som en del av fosterdiagnostikken i Norge. De som får tilbud om testen, er kvinner over 38 år, og andre i risikogrupper som etter å ha tatt KUB-testen (kombinert ultralyd pluss annen blodprøve), har en risiko på over 1:250 for at barnet har enten Downs syndrom (trisomi 21), Edwards syndrom (trisomi 18) eller Patau syndrom (trisomi 13). Downs syndrom er langt mer vanlig enn de to andre syndromene denne testen avdekker.

– *Hva er ulempen med NIPT?*

– NIPT er ikke så nøyaktig at den kan klassifiseres som en «diagnostisk test». Den bør følges opp av en invasiv test. Det vil si at den kommer inn som en «ekstra» screeningtest. I tillegg har det allerede kommet krav om at testen skal benyttes på andre områder. Noen vil at man skal teste for langt flere tilstander enn de tre trisomiene som det testes for i dag. Andre vil at alle kvinner skal få tilgang til testen, uavhengig av alder og risiko, sier Hofmann.

ET VERDISPØRSMÅL

I dag tar ni av ti gravide som får vite at barnet de bærer har Downs syndrom, abort.

– *Med NIPT kan man finne ut om foste-*

disse mulighetene kraftig. Når vi fortsatt har økonomiske muligheter, blir det viktige spørsmålet om vi har etisk klokskap og politisk kraft til å ta i bruk teknologien på en måte som tjener samfunnet og bygger opp om bærekraftige verdier.

– *Hvordan tror du fosterdiagnostikken ser ut i fremtiden?*

– Jeg er forsker og ikke profet, men dersom man ser på utviklingen i andre land, vil man søke etter stadig flere tilstander, og man vil få samfunn med færre personer med ulike funksjonshemninger og særtrekk. Om dette er bra eller dårlig, er et åpent verdispørsmål. Det som interesserer meg som forsker, er hvilke verdier vi som samfunn fremmer ved systematisk søken etter bestemte tilstander, sier forskeren og legger til:

– Det er også tankevekkende å se hvor redde vi er for å diskutere disse verdispørsmålene åpent. ●

Bjørn Hofmann

Tett på en politiker

Tord Hustveit
Leder i Unge Venstre

Tekst: Ingjerd Våge Foto: Unge Venstre

1 Hva legger du i begrepet menneskeverd?

– At alle mennesker har en egenverdi og er like mye verdt, uavhengig av hvem vi er. Og at alle skal ha muligheten til å leve gode liv.

2 Hvilke faktorer truer menneskeverdet i samfunnet vårt i dag?

– Jeg er bekymret for at vi i stadig større grad setter mennesker i båser og lager et skille mellom «oss» og «dem».

3 Hva mener ditt parti er gode politiske tiltak for å verne om menneskeverdet i samfunnet vårt?

– Det er viktig å jobbe for et samfunn som legger til rette for alle, og hvor alle har forutsetninger for å lykkes. Vi har ulike utgangspunkt, og jeg mener vi i fellesskap har et ansvar for å sikre at alle får muligheten til å leve gode liv og delta i samfunnet.

4 Vi vet at ni av ti norske kvinner velger abort, hvis de oppdager at barnet de bærer har Downs syndrom. Hva tenker du om en slik statistikk?

– Det er kvinnens valg om hun ønsker å ta abort. Samtidig er det viktig å legge til rette for at de som velger å bære fram barnet, vet at de får den støtten de trenger. Tallene er tankevekkende, og vi må jobbe for at de som fødes med Downs syndrom, får delta i samfunnet, og at de ikke sees på som en byrde.

5 Det er bred politisk enighet om at aborttallene må ned. Hva mener du bør gjøres for ytterligere å redusere antall aborter i årene som kommer?

– Det beste og mest effektive tiltaket for å få ned aborttallene er kunnskap om sikker sex og tilgang til prevensjon. Vi må styrke seksualundervisningen i skolen. Den må også omhandle hvordan unge skal bli flinke på grensesetting og respekt for hverandres grenser. Ved å sette ungdom i stand til å ta gode og veloverveide valg om egen seksualitet kan vi få ned antallet aborter.

6 Hva er dine tanker rundt aktiv dødshjelp?

– Jeg synes det er et vanskelig spørsmål, men har tvilt meg frem til at det bør åpnes for at det i enkelte tilfeller kan åpnes for aktiv dødshjelp.

7 Hva er dine politiske hjertesaker?

– Den viktigste saken i årene som kommer, er hvordan vi skal klare å løse klimakrisen. Det vil kreve omstilling av alle deler av samfunnet og at verden klarer å jobbe sammen. Dette er en stor utfordring, men samtidig åpner også endringer opp for mange muligheter. Mindre lokal forurensing og bråk er et eksempel på hva vi kan oppnå samtidig som vi kutter utslipp.

8 Hvilke tre ting i livet betyr mest for deg?

– Det viktigste for meg er folkene rundt meg, det er det som gjør alt annet morsomt å drive med. Jeg liker også å reise og lese.

NOTISER:

HISTORISK LAVE ABORTTALL

Ny statistikk fra Folkehelseinstituttet viser at det ble utført 13 169 aborter i Norge i fjor. Det er godt over 800 færre aborter enn året før. Medikamentell abort er den vanligste måten å avslutte et svangerskap på. I 2016 ble 87,6 prosent av alle provoserte aborter utført medikamentelt og ikke kirurgisk.

De fleste aborter ble også utført før grensen for selvbestemt abort. I 2016 var det 12 600 selvbestemte aborter i Norge, mens 569 aborter ble utført etter nemndbehandling. 80,7 prosent av alle abortene ble utført før 9. svangerskapsuke.

For første gang er det kvinner i alderen 25–29 år som har høyest abortrate.

– Her er det et stort forbedringspotensial. Vi jobber for at enda flere kvinner som blir uplanlagt gravide, skal kunne bære frem barnet sitt. En måte å gjøre det lettere for kvinner på, er å øke engangsstøtten betraktelig, sier Maria Victoria Kjølstad Aanje, informasjonsansvarlig i Menneskeverd.

Foto: iStock

Foto: Susanne Ward Adlandsvik

NY AMBASSADØR I MENNESKEVERD

Benedikte Lindbeck er ny ambassadør i Menneskeverd. Lindbeck har et brennende engasjement for at kvinner skal få mer informasjon om hva abort faktisk innebærer – spesielt de vanskelige sidene ved abort. De sidene samfunnet ofte fortier. Hun har vært åpen om ettervirkningene etter aborten som hun tok for over tjue år siden, og ønsker nå at kvinner som henne, som ønsker å bære frem barnet, men som ikke har noen til å støtte seg, skal motta hjelp og veiledning slik at man får mot til å kunne beholde det.

Lindbeck påpeker viktigheten av å spre kunnskap om det ufødte liv til neste generasjon.

– Det må arbeides for at vi får større respekt for det ufødte liv. Det gjøres gjennom å spre kunnskap. Forebyggende arbeid er viktig. Jeg engasjerer meg i dette, fordi det er så nødvendig at unge jenter og gutter skal måtte komme i denne situasjonen for de selv vet hva de egentlig er med på, sier hun.

Se video om Benedikte på menneskeverd.no

MOTTOK HETS ETTER ROCKESOKK-KAMPANJE

På verdens internasjonale dag for Downs syndrom, 21. mars, tok mange tusen på seg ulike sokker for å feire verdien av at vi alle er forskjellige. Både helseministeren, barnehager, skoler, hotellkjeder, kommuner, stortingsrepresentanter og ballettdansere var noen av dem som deltok i den meget vellykkede kampanjen til Menneskeverd – Rockesokk. Engasjerte nordmenn la ut bilder av sine fargesprakende sokkekombinasjoner i sosiale medier. Responsen var enorm. Likevel var det enkelte som mente at Menneskeverd ikke hadde rett til å fronte en slik kampanje ettersom organisasjonen jobber mot abort.

– Det finnes mennesker som har problemer med hva vi som organisasjon står for, at vi er tydelige på at et foster også skal ha et rettsvern, og jobber for å redusere antall aborter, forteller informasjonsansvarlig Maria Victoria Kjølstad Aanje. Blant meldingene Menneskeverd har mottatt, har det blant annet vært trusler om at de skal få tilsendt aborterte fostre i posten.

– Slike meldinger må vi bare heve oss over. Det blir så lavt at det er det ikke vits å ta tak i engang. Vi velger å si som Michelle Obama: «When they go low, we go high», sier Aanje.

Kilde: KPK

Foto: Menneskeverd

Underviser unge om menneskeverd og etikk

Johanne Bruun Edvardsen (23) er ny ungdomskonsulent for Menneskeverd.

Tekst: Ingjerd Våge Foto: Susanne Ward Ådlandsvik

– Å reise er helt klart det beste med jobben. Da får jeg oppleve Norge, møte mange forskjellige ungdommer og snakke om aktuelle temaer, sier Johanne, som nå har et halvt års fartstid i jobben.

BUDSJETTPENGER

Etter nyttår ble nemlig Johanne ansatt i en 50 prosent prosjektstilling for å undervise ungdommer om blant annet abort, sortering og aktiv dødshjelp. Stillingen er en direkte konsekvens av budsjettforhandlingene i Stortinget i fjor høst hvor KrF sørget for midler til Menneskeverd.

– *Hvordan ser jobbdagen ut?*

– Når jeg er på kontoret, jobber jeg ofte med undervisningsopplegget. Det er viktig å være oppdatert på temaene vi underviser om, derfor leser jeg en del nyhetsartikler. Men det meste av jobbhverdagen går med til å reise rundt og undervise på ulike skoler og hos konfirmantgrupper.

ØNSKER REFLEKSJON

Johanne har for det meste undervist på Østlandet til nå, og hun har holdt mange foredrag for særlig yngre ungdommer.

– *Hva legger du vekt på i undervisningen?*

– Opplysning er viktig. For eksempel opplysning om hva en abort

egentlig er. Jeg stiller også en del etiske spørsmål som de skal diskutere. Jeg ønsker å hjelpe dem til å reflektere rundt vanskelig tematikk og kanskje gi dem et annet bilde enn det mediene tegner hver eneste dag.

NERVEPIRRENDE

– *Hvordan er det å reise rundt og undervise om spørsmål som abort og sortering?*

– Det er spennende, for man vet aldri hvem man møter og hvordan det du underviser, blir tatt imot. Det er alltid nervepirrende om man kommer til å bli satt fast med vanskelige spørsmål.

– *Hva er det mest utfordrende med jobben?*

– Det tror jeg må være temaene i seg selv. Man underviser ikke om å sykke for eksempel, man snakker om menneskeliv. Det er en kunst å ikke trække noen på tærne, sier Johanne. ●

BESØK?

Ønsker du besøk av en av Menneskeverd sine ungdomskonsulenter, kan du kontakte oss direkte. Send en e-post til anette@menneskeverd.no eller ring 22 34 09 04.

Gi 21 kroner for livet

Gjennom sms-kampanjen «21» ønsker Menneskeverd å styrke rettsvernet til barnet i magen. Tallet 21 er valgt ettersom dette symboliserer at hjertet til fosteret slår etter 21 dager, at barn med trisomi 21 (Downs syndrom) er like mye verdt som andre mennesker, og at vi skal fortsette å kjempe for livets rett for alle individer i det 21. århundret.

Ved å sende en SMS med kodeordet «21» til 2160 trekkes du automatisk 21 kroner i måneden fra ditt mobilabonnement*. Med et lite beløp kan du hjelpe oss i arbeidet for å skape et samfunn med plass til alle mennesker – uavhengig av alder, diagnoser eller egenskaper.

Bli en 21-er – stå opp for alle liv og alle hjerter!

*Du kan når som helst stoppe betalingen.

Ny informasjonsansvarlig

Daniel Joachim Kleiven blir ny informasjonsansvarlig i Menneskeverd fra 1. juli. Han har en master i økonomi, ledelse og strategi fra Handelshøyskolen BI, samt en bachelor i religion, kultur og samfunn fra MF og en bachelor i filosofi fra UiA. Han har mye erfaring fra prosjekt- og påvirkningsarbeid, med en fortid som selvstendig gründer, konsulent i Agnus Consulting og rådgiver i Tankesmien Skaperkraft. Kleiven er stolt og glad over å ta fatt på nye oppgaver i organisasjonen. Han mener menneskeverdet er et viktig og nødvendig «lim» i samfunnet vårt.

– Vi må som kollektiv gjeng fortsette å kommunisere at et ukrenkelig, uendelig menneskeverd er gitt oss betingelsesløst – bare i kraft av å være menneske – og ikke er noe vi først må strebe etter eller gjøre oss fortjent til.

Nåværende informasjonsansvarlig Maria Victoria Kjolstad Aanje går ut i svangerskapspermisjon 1. juli.

Foto: Susanne Ward Ådlandsvik

Velkommen til årsmøte

Siste årsmøte i Aust-Agder lag av Menneskeverd avholdes mandag 19. juni kl 19:30 hos Trond Nevisdal, Gjerstadveien 71, 4818 Færvik. (Tlf: 99 79 62 18)

Vel møtt!

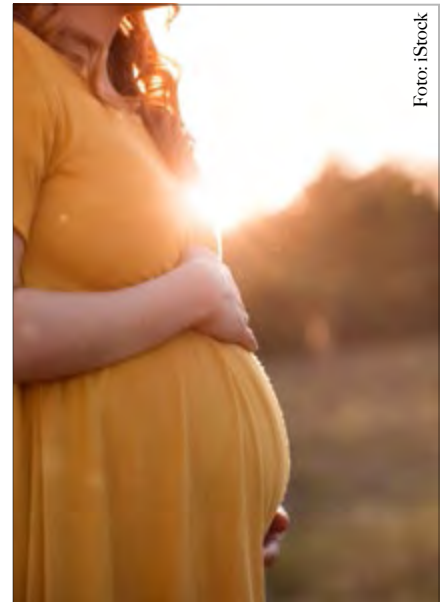

Foto: iStock

Ønsker du å bli medlem i Menneskeverd?

Menneskeverd jobber hver dag for å løfte frem at alle mennesker har en uendelig verdi, helt uavhengig av diagnoser og egenskaper. Dette gjelder også barnet i mors mage. Jo flere vi er, desto større tyngde har vi som organisasjon i møte med politikere, helsepersonell og den norske opinionen.

Bli med og gi oss en sterkere stemme i samfunnet, og hjelp oss å jobbe for at alle mennesker skal få lik rett på livet. Sammen med 11 000 andre kan du utgjøre en reell forskjell. Fyll ut slippen som er på dette magasinet (porto er betalt). Du kan også melde deg inn ved å sende SMS med kodeord LEVE til 2160 (400,-), eller du kan melde deg inn via våre hjemmesider.

Se menneskeverd.no

Bli en 21er

Stå opp for livet – gi 21 kroner i måneden.
Send sms med kodeord «21» til 2160

- Visste du at hjertet ditt slo etter 21 dager?
- Visste du at mennesker med trisomi 21 (Downs syndrom) har et svakere rettsvern enn deg?
- Visste du at det er reddet barn født i uke 21?

Menneskeverd jobber for at alle mennesker skal få leve.

#menneskeverd #21er